

Marcus 7: 1-13

Ochtenddienst 1 augustus 2021, PG Heusden

Gemeente van Christus,

Op heel wat campings in binnen- en buitenland worden deze zomer weer kerkdiensten gehouden in een heel losse en vrije sfeer. Ik heb ze ook meegemaakt, ben er ook wel eens voorgegaan: mensen namen eigen stoeltjes mee, de kleding was zomers en informeel, heel wat kerkgangers schoven aan als de dienst al een poosje onderweg was, de preek moest ‘kort en snel’ zijn, kinderen renden rond. En soms wordt het Avondmaal op een heel vrije manier gevierd.

Het mooie is dan hoe gereformeerde bonders en evangelischen en confessionelen en midden-orthodoxen en vrijzinnigen en belangstellenden vrolijk door elkaar zitten. Bij wie hoor ik nu eigenlijk, vraag je je dan af... In zo’n dienst kan dan wat thuis, in de eigen kerk, niet goed zou kunnen. Waardoor je terugkeert tot een soort kern. En na afloop denk je: waarom is dit thuis niet mogelijk?

In onze lezing van vanmorgen gaat het daarover: dat ons godsdienstige leven flink wat buitenkant kent. En dat die buitenkant voor een flink deel gewoon mensenwerk is. En dat die buitenkant de binnenkant wel eens in de weg zit: waar het echt om draait: de relatie met God, Jezus, de Heilige Geest.

De farizeeën en *enkele* (niet alle – geen generalisaties!) schriftgeleerden die uit Jeruzalem waren gekomen, hielden zich in de nabijheid van Jezus op, die in Galilea mensen toespreekt en zieken geneest.

Die vrome en geleerde heren komen uit het rechtzinnige Jeruzalem, waar heel het leven draait om de tempel, de tempeldienst. Ze zijn afgereisd om te zien wat Jezus in het ‘Galilea der heidenen’ aan het doen is.

Daar valt hen op hoe *sommige* (niet alle – geen generalisaties!) leerlingen van Jezus met ongewassen handen brood eten. Dat is tegen de traditie. En dus tegen hun zere been.

Ze gaan naar Jezus, die bezig is met het genezen van zieken! (Mc 6: 56: *En iedereen die hem aanraakte, werd gered en genezen.*) Ze onderbreken hem voor iets wat ze blijkbaar belangrijker vinden. Ze zeggen: *Waarom houden uw leerlingen zich niet aan de tradities van onze voorouders en eten ze het brood met onreine handen?* Het is tegelijk een vraag en een veroordeling. Want als het met de leerlingen fout zit, zal het met Jezus ook wel niet goed zitten.

Het voorschrift om je handen te wassen voor het eten vinden we nergens terug in de Thora of de profeten. Het voorschrift behoorde tot de mondelinge leer, niet tot de opgeschreven leer. (Volgens de joodse traditie ontving Mozes op de Sinai zowel een geschreven als een mondelinge leer van God).

Het wassen van de handen was niet in eerste plaats iets hygiënisch' – zoals wij tegenwoordig eerste onze handen wassen als we inde kerk komen. Het was een ritueel, het was dagelijkse liturgie.

Dat handen-wassen voor het eten, zo las ik in een commentaar, was begonnen als een ritueel van pelgrims die op weg waren naar Jeruzalem. Die pelgrims trokken door een wereld die besmettelijk is, vol onreinheid, letterlijk en figuurlijk. Door dat ritueel van handen wassen, wisten zij de onreinheid op symbolische wijze van zich je af. Dat pelgrimsvoorschrift was vervolgens veralgemeniseerd: *We zijn allemaal pelgrims. We maken onderweg naar Gods Koninkrijk allemaal vuile handen, die we voor Gods aangezicht voor het eten eerst schoonwassen.*

Vergelijk het met ons bidden voor het eten. Ook zo'n ritueel.

Het gaat dan om op zich goede gebruiken, die het gewone, dagelijks leven *verbinden* met het hemelse, met God. Die gebruiken hebben *een verbindende functie*. Zoals bidden voor eten, bijbellezen, kerkgang, liturgische rituelen, zondagse kleren aantrekken, kerkelijke bijdrage...

Maar dan moeten die gebruiken dus *niet* ingezet worden om mensen uit elkaar te spelen. Dat is wat de vrome en geleerde heren uit Jeruzalem doen. Zij verbinden niet, maar brengen scheiding aan: tussen goed en fout, tussen rein en onrein, tussen wij en zij.

Tegenwoordig zien we hoe mensen die zich wel of niet laten vaccineren tegen corona, elkaar rein of onrein verklaren, oordelen en veroordelen. Beetje farizeeïsch... Die vaccins zijn bedoeld om ons beter te maken, niet om verdeeldheid te zaaien. Daarmee zouden we wat voorzichtiger mogen zijn.

De heren uit Jeruzalem hadden kunnen weten dat Jezus zich niet liet beperken door reinheidsvoorschriften. Hij ging om met tollenaars en zondaars, hij ging in gesprek met een bloedvloeiende vrouw, met een Samaritaanse, hij betrad regelmatig heidens gebied.

Jezus reageert dan ook fel op de verwijtende vraag van de hoge heren uit Jeruzalem. Hij maakt duidelijk dat er eerder iets *aan de hand* is met de hoge heren, dan met zijn leerlingen.

Hij haalt een van de grote profeten erbij:

Wat is de profetie van Jesaja toch toepasselijk op huichelaars als U!

Er staat immers geschreven:

Dit volk vereert mij met de lippen,

maar hun hart is ver van mij.

Lippen, dat is buitenkant, oppervlakte, vorm, *show*...

Hart dat is binnenkant, innerlijk, echt. Waar het werkelijk om gaat.

Tevergeefs vereren ze mij,

Want ze leren hun eigen leer, voorschriften van mensen...

Jezus geeft een specifiek voorbeeld hoe het met de door mensen bedachte tradities uit de hand kan lopen: de *korban*-formule. Iemand kon zijn bezit tot *korban* = *offergave* verklaren. Dat hield in dat hij verklaarde zijn bezit na zijn dood over zou gaan naar de tempel, maar tot zijn dood mocht behield hij het vruchtgebruik van zijn bezit - maar hij mocht het niet meer verkopen of weggeven. Mooie godsdienstige traditie, zegt Jezus, niet Bijbels maar toch mooi. Maar, zegt Jezus, als dat ertoe leidt, dat je je ouders, die je volgens het vijfde gebod moet eren, niet meer materieel kunt ondersteunen – dan is die Korban-traditie niet heilzaam meer, maar een obstakel. Dan zorgt die traditie niet voor verbinding maar voor scheiding.

Het woord *religie* komt van een Latijns woord dat *verbinden* betekent. Religies hebben als doel om mensen te verbinden, met elkaar, met God.

Wanneer de farizeeën hun religieuze tradities, zoals handen wassen voor het eten, gebruiken om zich te verbinden met God en elkaar...dan is de traditie hen tot zegen.

Wanneer zij hun religieuze tradities gebruiken om scheiding aan te brengen tussen reine en onreine mensen, tussen wij en zij - dan bewerkstelligt de religie precies het tegenovergestelde als waarvoor ze bedoeld is. Dan wordt die traditie tot een vloek.

Daarom wil het bijwonen van een heel andere kerkdienst in het buitenland wel eens helpen. Of zo'n rommelige campingdienst... Dat helpt om de vertrouwde, traditionele buitenkant van ons geloofsleven te relativiseren. Dat helpt om terug te keren naar een kern: waar gaat het echt om? Wat brengt ons werkelijk dichter bij God, en dus elkaar?

In de coronatijd hebben we bepaalde zaken in ons kerkelijk leven ook heel anders aangepakt. Live stream. Kortere diensten. Kortere preken. Eenvoudiger liturgie. Kernachtiger. Lopend avondmaal. We deden dat door de nood gedwongen. Maar in het komende seizoen willen we daar ook over na gaan denken: wat kunnen we van de coronatijd leren? Wat hebben we werkelijk gemist? Wat heeft ons verrijkt? Wat heeft de coronatijd met ons geloofsleven gedaan?

De landelijke kerk moedigt dergelijke zelfonderzoek aan.

Na de zomer is er werk aan de winkel, gemeente.

Na zijn gesprek met de hoge heren uit Jeruzalem voegt Jezus de daad bij zijn Woord door naar de stad Tyrus te reizen, in wat nu Libanon heet: niet-joods gebied, onrein land. Jezus gaat naar Tyrus niet om mensen in te peperen dat ze heidens en verkeerd en onrein en verloren zijn. Jezus gaat naar Tyrus om zich ook daar te verbinden met mensen als de Syro-Fenicische (niet-joodse) vrouw die een dochter had die bezeten was door een onreine geest. Hij verdrijft dan die

onreine geest. Zo herstelt Jezus de band van die vrouwen met God. Hij geeft die moeder en dochter terug aan elkaar. Jezus heelt. Jezus brengt heil. Jezus brengt vrede. Jezus verbindt.

Wat is het evangelie toch prachtig.

Amen.